

RO

RO

RO

COMISIA EUROPEANĂ

Bruxelles, 23.12.2009
COM(2009)699 final

**RAPORTUL COMISIEI CĂTRE CONSILIU, PARLAMENTUL EUROPEAN ȘI
COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN**

**RAPORTUL ANUAL PRIVIND PUNEREA ÎN APLICARE A INSTRUMENTULUI
DE ASISTENȚĂ PENTRU PREADERARE (IPA) PENTRU 2008**

SEC(2009)1719

Introducere

Începând cu 1 ianuarie 2007, finanțarea acordată de UE pentru preaderare se realizează prin intermediul unui instrument unic, unificat, Instrumentul de asistență pentru preaderare (IPA), menit să ofere un sprijin specific țărilor candidate¹ și potențial candidate². IPA [Regulamentul (CE) nr. 1085/2006 al Consiliului din 17 iulie 2006] înlocuiește fostele instrumente de preaderare Phare³, ISPA⁴, SAPARD⁵, instrumentul de preaderare pentru Turcia⁶, precum și instrumentul financiar pentru țările din Balcanii de Vest, CARDS⁷.

IPA are drept scop oferirea de asistență specifică țărilor candidate sau potențial candidate pentru a deveni membre ale UE. În vederea atingerii obiectivelor fiecărei țări, în modul cel mai eficient, IPA cuprinde cinci componente diferite:

I. asistența pentru tranziție și consolidarea instituțiilor, menită să finanțeze măsurile de consolidare instituțională și investițiile conexe;

II. cooperarea transfrontalieră, pentru susținerea cooperării transfrontaliere între țările candidate/potențial candidate, precum și între acestea și țările UE. De asemenea, prin intermediul acestei componente, poate fi finanțată participarea relevantă la programele de cooperare transnațională (fondurile structurale) și la programele privind bazinele maritime (Instrumentul european de vecinătate și parteneriat - IEVP);

III. dezvoltarea regională, care finanțează investițiile și asistența tehnică aferentă, în domenii precum transportul, mediul și coeziunea economică;

IV. dezvoltarea resurselor umane, menită să consolideze capitalul uman și să contribuie la combaterea excluziunii;

V. dezvoltarea rurală, care finanțează măsuri de dezvoltare rurală și contribuie la dezvoltarea durabilă a zonelor rurale. De asemenea, prin intermediul acestei componente se asigură asistență pentru restructurarea agriculturii și adaptarea acesteia la standardele comunitare în domeniul protecției mediului, al sănătății publice, sănătății animale și sănătății plantelor, bunăstării animale, precum și în ceea ce privește securitatea muncii.

Componentele I și II se adresează tuturor beneficiarilor. Componentele III, IV și V vizează exclusiv țările candidate și funcționează în mod similar fondurilor structurale, Fondului de coeziune și Fondului de dezvoltare rurală, pregătind astfel gestionarea fondurilor respective după aderare. Pentru aceasta este necesar ca statul să aibă capacitatea și structurile administrative necesare care să îi permită să își asume responsabilitatea pentru gestionarea

¹ Croația, Turcia și Fosta Republică Iugoslavă a Macedoniei.

² Albania, Bosnia și Herțegovina, Muntenegru, Serbia și Kosovo, în temeiul Rezoluției nr. 1244/99 a Consiliului de Securitate al Organizației Națiunilor Unite.

³ Regulamentul (CEE) nr. 3906/89 al Consiliului din 19 decembrie 1989.

⁴ Instrumentul pentru politici structurale de preaderare, Regulamentul (CE) al Consiliului nr. 1267/1999 din 21 iunie 1999.

⁵ Programul special de aderare pentru agricultură și dezvoltare rurală, Regulamentul (CE) al Consiliului nr. 1268/1999 din 21 iunie 1999.

⁶ Regulamentul (CE) nr. 2500/2001 al Consiliului din 17 decembrie 2001.

⁷ Asistența comunitară pentru reconstrucție, dezvoltare și stabilizare, Regulamentul (CE) nr. 2666/2000 al Consiliului din 5 decembrie 2000.

asistenței. În cazul țărilor potențial candidate, măsurile regionale de dezvoltare a resurselor umane și de dezvoltare rurală vor fi puse în aplicare prin intermediul componentei I.

Prezentul raport se referă la punerea în aplicare a IPA în 2008, până la data-limită de 31 decembrie 2008. Având în vedere că punerea în aplicare a programelor IPA din 2007 și 2008 a început doar cu puțin timp în urmă, informațiile privind monitorizarea și evaluarea rezultatelor obținute prin intermediul acestor programe sunt destul de limitate.

1. ANALIZA ANUALĂ

1.1. Principalele evoluții ale procesului de extindere

Rezultatele obținute în 2008 cu privire la țările candidate și potențial candidate au fost prezentate în cadrul pachetului de măsuri privind extinderea din noiembrie 2008. Comunicarea privind strategia de extindere și principalele provocări din perioada 2008-2009 dezvoltă abordarea actuală a Uniunii Europene, bazată pe consensul reînnoit privind extinderea, convenit cu ocazia Consiliului European din decembrie 2006.

Documentul de strategie prezintă abordarea Comisiei cu privire la provocările viitoare în ceea ce privește extinderea și identifică măsurile de susținere a țărilor aflate în procesul de aderare. Acesta este însoțit de rapoarte intermediare privind țările candidate și potențial candidate, care evaluează progresele înregistrate de acestea în îndeplinirea criteriilor de aderare de la Copenhaga. În special, documentul de strategie pentru 2008 a prezentat Croației o foaie de parcurs indicativă și condițională în vederea încheierii etapei finale a negocierilor tehnice până la sfârșitul anului 2009. În mare măsură, pachetul de extindere a fost salutat de către Consiliu⁸ și a fost bine primit de țările vizate de procesul de extindere.

Importanța strategică a Turciei pentru Uniunea Europeană a continuat să crească în domenii esențiale cum ar fi securitatea energetică, prevenirea și soluționarea conflictelor, precum și securitatea regională în Caucazul de Sud și în Orientul Mijlociu. Angajamentul Turciei față de UE, prin negocierile și reformele aferente aflate în curs de desfășurare, a transformat această țară într-un factor de stabilitate mai important într-o regiune confruntată cu multe provocări. Negocierile de aderare cu Turcia au continuat să reflecte ritmul reformelor. În evaluarea Comisiei pe anul 2008, Turcia a fost recunoscută pentru prima oară ca o economie de piață funcțională, conform criteriilor economice de la Copenhaga.

În ceea ce privește problema Ciprului, liderii comunităților cipriote grecești și turce au început să poarte negocieri reale privind o soluție globală sub egida Organizației Națiunilor Unite. Comisia a continuat să sprijine eforturile acestora și este pregătită să ofere consiliere tehnică pe teme care sunt de competența UE.

Punerea în aplicare a procesului de stabilizare și asociere (PSA) pentru Balcanii de Vest a continuat. Toate țările vizate au semnat acorduri de stabilizare și asociere (ASA). Pentru majoritatea acestor țări, acordul interimar aferent a intrat în vigoare, iar procesul de ratificare a acordului de stabilizare și asociere este în curs de desfășurare. Ratificarea acordului de stabilizare și asociere cu Serbia și intrarea în vigoare a acordului interimar aferent depinde de deplina cooperare a acestei țări cu Tribunalul Penal Internațional pentru fosta Iugoslavie (TPII). Activitățile DG Extindere în țările din Balcanii de Vest au contribuit la consolidarea stabilității în regiune, inclusiv în Kosovo⁹, care și-a declarat unilateral independența la 17 februarie 2008. De atunci, Kosovo a adoptat un plan de integrare europeană pentru 2008-2010, care vizează consolidarea poziției sale în cadrul procesului de stabilizare și asociere. Cooperarea transfrontalieră din această regiune a continuat să se dezvolte și toate

⁸

http://www.eu2008.fr/webdav/site/PFUE/shared/import/1208_CAGRE/Council_conclusions_on%20Enlargement_EN.pdf

⁹

În temeiul Rezoluției nr. 1244/99 a Consiliului de Securitate al ONU.

țările în cauză au primit foi de parcurs care precizează condițiile necesare pentru crearea unui regim de călătorie fără vize în UE.

S-au depus eforturi importante în vederea susținerii inițiativelor de cooperare regională, în conformitate cu Agenda de la Salonic. În acest sens, în martie 2008, mai multe inițiative noi au fost prezentate într-o comunicare a Comisiei privind Balcanii de Vest. Consiliul de Cooperare Regională (CCR), recent înființat, a devenit operațional în 2008.

Muntenegru a depus cererea de aderare la UE în decembrie 2008. Comisia este pregătită să facă față provocărilor care decurg din aceasta, de îndată ce Consiliul o va mandata să elaboreze avizul aferent.

2. PROGRAMAREA ȘI PUNEREA ÎN APLICARE A IPA: PREZENTARE GENERALĂ

2.1. Planificare și programare strategică

2.1.1. Cadrul financiar indicativ multianual (CFIM)

CFIM face parte din pachetul anual de măsuri privind extinderea și este menit să furnizeze informații privind defalcarea indicativă a pachetului financiar global al IPA, propusă de Comisie pentru fiecare țară și fiecare componentă pentru o perioadă de trei ani consecutivi. Acesta face legătura între cadrul politic din pachetul de măsuri privind extinderea și procesul bugetar. CFIM este stabilit și prezentat anual Consiliului și Parlamentului European, în conformitate cu articolul 5 din Regulamentul IPA, și anume Regulamentul (CE) nr. 1085/2006.

Tabelul de mai jos prezintă alocările din cadrul IPA aferente anului 2008, în milioane de euro, pentru fiecare țară și pentru fiecare componentă în parte, precum și pentru programele regionale și care vizează mai multe țări, astfel cum au fost actualizate în CFIM pentru perioada 2010-2012 [COM(2008)705, adoptată la 5 noiembrie 2008]. Astfel, cifrele iau în considerare transferurile efectuate între componentele I și II¹⁰ în anul 2009, precum și fondurile suplimentare alocate pentru Kosovo.

¹⁰ Anumite programe de cooperare transfrontalieră (CTF) nu au început încă, deoarece condițiile relevante nu au fost îndeplinite. În consecință, următoarele sume au fost transferate din pachetele financiare aferente componentei II către cele aferente componentei I, pentru aceleași țări: 1 milion EUR pentru Albania; 1,2 milioane EUR pentru Fosta Republică Iugoslavă a Macedoniei; 2,7 milioane EUR pentru Kosovo și 5,9 milioane EUR pentru Turcia.

Tabelul 1: alocările din 2008, pentru fiecare țară și pentru fiecare componentă (exprimate în milioane EUR, rotunjite la 100 000 EUR)

Component IPA	Albania	Bosnia și Herțegovina	Croația	Fosta Republică Iugoslavă a Macedoniei	Muntele Negru	Serbia	Kosovo*	Turcia	Program cu beneficiari multipli
Componenta I	62,1	69,9	45,4	41,1	28,1	179,4	184,7	256,1	135,7
Componenta II	8,6	4,9	14,7	4,1	4,5	11,5	0,0	2,9	
Componenta III			47,6	12,3				173,8	
Componenta IV			12,7	6,0				52,9	
Componenta V			25,6	6,7				53,0	
TOTAL	70,7	74,8	146	70,2	32,6	190,9	184,7	538,7	135,7

2.1.2. Documente indicative de planificare multianuală (DIPM)

Pe baza alocărilor CFIM, precum și a priorităților identificate în cadrul politic, se pregătesc documentele indicative de planificare multianuală (DIPM) pentru fiecare țară și pentru programele cu beneficiari multipli. Documentul indicativ de planificare multianuală reprezintă opinia Comisiei cu privire la domeniile importante de acțiune și principalele priorități pe care țara beneficiară trebuie să le descrie în detaliu în documentele de programare.

Pregătirea documentelor indicative de planificare multianuală pentru fiecare țară, precum și a documentelor indicative de planificare multianuală cu beneficiari multipli pentru perioada 2008-2010 a avut loc în 2007, sub responsabilitatea unităților operaționale competente ale DG Extindere (DG ELARG). Autoritățile naționale au fost consultate cu privire la proiectele de documente indicative de planificare multianuală și au fost implicate foarte activ în pregătirea acestora, pentru a asigura asumarea procesului. În ceea ce privește documentele indicative de planificare multianuală pentru țările candidate, Direcția Generală Politică Regională (DG REGIO), Direcția Generală Ocuparea Forței de Muncă, Afaceri Sociale și Egalitate de Șanse (DG EMPL) și Direcția Generală Agricultură și Dezvoltare Rurală (DG AGRI) au contribuit la componentele III, IV și, respectiv, V. Statele membre, instituțiile financiare internaționale (IFI) și alte părți interesate relevante (societatea civilă) au fost, de asemenea, consultate.

Toate documentele indicative de planificare multianuală pentru perioada 2008-2010 au fost prezentate spre adoptare Comitetului de gestionare IPA¹¹ în prima jumătate a anului 2008: documentele indicative de planificare multianuală pentru Fosta Republică Iugoslavă a Macedoniei, Muntenegru, Kosovo, Turcia și documentele indicative de planificare multianuală cu beneficiari multipli au fost prezentate în mai 2008, documentele indicative de planificare multianuală pentru Albania, Serbia și Croația au fost prezentate în iunie, iar documentele indicative de planificare multianuală pentru Bosnia și Herțegovina a fost prezentat în iulie. Toate aceste documente au fost adoptate prin deciziile Comisiei în al doilea semestru al anului 2008.

2.1.3. Programele IPA pentru 2008

Programele anuale sau multianuale sunt elaborate în conformitate cu documentele indicative de planificare multianuală corespunzătoare. Componenta I este pusă în aplicare prin programele anuale, în timp ce celelalte componente sunt puse în aplicare prin programele multianuale. Programele sunt adoptate de către Comisie pe baza unor propuneri prezentate de țările beneficiare, în urma consultării părților interesate și a donatorilor, precum și în urma avizului favorabil al Comitetului de gestionare IPA pentru componentele I și II. Pentru componenta III, programele sunt examinate de Comitetul de coordonare a fondurilor (COCOF). Pentru componenta IV, acestea sunt examinate de Comitetul Fondului social european (FSE), iar pentru componenta V, de Comitetul pentru dezvoltare rurală (CDR).

2.1.3.1. Componenta I

Componenta I privind la asistența este planificată de Comisie sub forma unor programe naționale anuale sau programe cu beneficiari multipli, gestionate de Comisie, de țara beneficiară sau împreună cu alți donatori, după caz. Programele naționale cuprind propuneri financiare pregătite de către Comisie pe baza fișelor de proiect prezentate de țara beneficiară sau elaborate de către Comisie, în cazul programelor regionale și orizontale.

Punerea în aplicare a proiectelor în domenii precum siguranța nucleară și protecția împotriva radiațiilor și educație a fost finanțată din alocările naționale adoptate în cadrul CFIM, însă sunt puse în aplicare la nivel central, pe o bază orizontală; astfel, finanțarea acestor proiecte nu este inclusă în programele naționale în cadrul componentei I. Mai multe informații puteți găsi în secțiunea referitoare la țări, din anexa tehnică.

Programul național IPA 2008 pentru **Albania** a fost adoptat de către Comisie la 19 decembrie 2008. IPA 2008 vizează aspecte esențiale precum reforma administrației publice și respectarea statului de drept, în special în domeniul bunei guvernante și al luptei împotriva corupției. Aceasta reflectă creșterea fondurilor alocate domeniului cerințelor de natură politică, în cadrul documentelor indicative de planificare multianuală pentru perioada 2008-2010. În plus, programul sprijină autoritățile albaneze în îndeplinirea cerințelor acordului de stabilitate și asociere, prin finanțarea unor proiecte menite să consolideze capacitățile administrative ale instituțiilor albaneze. Programul reflectă, de asemenea, necesitatea de a susține în continuare reformele structurale din această țară, prin investiții în dezvoltarea regională și în infrastructura legată de acquis.

¹¹ Compus din reprezentanții statelor membre și prezidat de un reprezentant al Comisiei, Comitetul IPA asistă Comisia, în special pentru a asigura coordonarea și coerența asistenței.

Programul național IPA 2008 pentru **Bosnia și Herțegovina**, împărțit în două părți, a fost adoptat de Comisie la 9 octombrie 2008 și, respectiv, la 5 decembrie 2008. Programul susține reforma poliției și reforma judiciară prin proiecte care urmăresc consolidarea competențelor instanțelor judecătorești și ale ministerului public sau construcția unui penitenciar de stat de înaltă securitate. De asemenea, programul are ca scop facilitarea progreselor țării în vederea aderării la UE prin creșterea gradului de conștientizare a opiniei publice cu privire la procesul de integrare în UE și prin susținerea autorităților naționale în planificarea, programarea și punerea în aplicare a IPA. Programul pe 2008 susține, de asemenea, reformele din educație și din sistemul de sănătate, ca mijloace în vederea îmbunătățirii situației socio-economice a acestei țări. IPA 2008 ajută Bosnia și Herțegovina să îndeplinească cerința de aliniere la acquis-ul european în domenii precum mediul, comerțul și metrologia, agricultura și dezvoltarea rurală sau gestionarea integrată a frontierelor.

Programul național IPA 2008 pentru **Croația** a fost adoptat la 5 noiembrie 2008. În cadrul criteriilor politice, programul național IPA 2008 vizează reforma sistemului judiciar, prezentând mai multe proiecte în acest domeniu. Programul contribuie, de asemenea, la înregistrarea unor progrese în domeniul drepturilor omului și al protecției minorităților, prin consolidarea capacităților societății civile și facilitarea participării active și depline a minorității naționale romă în cadrul societății croate. În ceea ce privește capacitatea de asumare a obligațiilor asociate calității de stat membru, asistența acordată în temeiul IPA 2008 se concentrează asupra unor domenii de activitate care necesită transpunerea și punerea în aplicare a unui număr mare de legi, asupra pregătirii pentru gestionarea fondurilor structurale și a Fondului de dezvoltare rurală, precum și asupra cerințelor acquis-ului în materie de investiții. Acesta vizează diferite sectoare, precum siguranța alimentară, politica veterinară și fitosanitară, pescuitul, transportul, energia, politica socială și ocuparea forței de muncă sau mediul.

Programul național pe 2008 pentru **Fosta Republică Iugoslavă a Macedoniei** a fost adoptat de Comisie la 11 decembrie 2008. Programul vizează consolidarea capacității administrative a instituțiilor competente, în vederea asigurării unei gestionări corecte și eficiente a fondurilor UE și în vederea consolidării capacității administrative centrale și locale, pentru punerea în aplicare a procesului de descentralizare. Acesta susține, de asemenea, dezvoltarea unui sistem judiciar independent și eficient și promovează un sector activ al societății civile. În cadrul criteriilor socio-economice, se urmărește consolidarea capacității instituționale pentru reglementarea și supravegherea instituțiilor sistemului de pensii finanțate integral și pentru promovarea tranziției către economia de piață. În ceea ce privește capacitatea de asumare a obligațiilor asociate calității de stat membru, programul pentru 2008 finanțează proiecte care contribuie la libera circulație a mărfurilor, îmbunătățirea operațiunilor vamale sau dezvoltarea sectorului agricol.

Programul național pe 2008 pentru **Muntele Negru** a fost adoptat de Comisie la 2 decembrie 2008. În cadrul criteriilor politice, programul național IPA 2008 vizează reforma administrației publice, în special descentralizarea și administrația locală, sprijinirea durabilă a refugiaților și a persoanelor strămutate, precum și a mass-media. Se acordă asistență și în vederea îmbunătățirii mediului de afaceri și a creării de locuri de muncă, pentru a contribui la o dezvoltare regională mai echilibrată, la o mai mare ocupare a forței de muncă și la reducerea sărăciei. În 2008, au fost susținute și alte măsuri, precum modernizarea infrastructurii de mediu. IPA 2008 ajută Muntenegru să îndeplinească cerința de introducere și punere în aplicare a acquis-ului european în anumite domenii, inclusiv piețele financiare, dezvoltarea rurală, siguranța alimentară, serviciile veterinare, administrația vamală, gestionarea integrată a frontierelor și migrația.

Programul național pe 2008 pentru **Serbia** a fost adoptat de Comisie la 19 decembrie 2008. În cadrul criteriilor politice, s-a acordat prioritate consolidării instituțiilor democratice, continuării reformei administrației publice, separării puterilor și mass-media. Alte aspecte importante care beneficiază de finanțare sunt lupta împotriva corupției, consolidarea statului de drept, drepturile omului, precum și respectarea și protecția minorităților. În cadrul criteriilor economice, programul va finanța proiecte care vizează crearea de locuri de muncă, dezvoltarea IMM-urilor și dezvoltarea capacității serviciilor naționale de ocupare a forței de muncă. În plus, programul pe 2008 acordă o atenție specială reformelor din domeniul educației și sănătății. În sfârșit, în ceea ce privește capacitatea de asumare a obligațiilor asociate calității de stat membru, se acordă o atenție specială dezvoltării și punerii în aplicare a politicilor sectoriale și a unui cadru de reglementare compatibil cu standardele europene, în sectoare-cheie precum agricultura, mediul, transporturile sau gestionarea integrată a frontierelor.

Programul național pe 2008 pentru **Turcia** a fost adoptat de Comisie la 15 decembrie 2008. În cadrul criteriilor politice, s-a acordat prioritate reformei judiciare, reformei administrației publice și consolidării societății civile. În ceea ce privește adoptarea și punerea în aplicare a acquis-ului și, în conformitate cu documentul indicativ de planificare multianuală, proiectele au fost selectate în funcție de prioritatea acestora în cadrul negocierilor și pregătirilor în vederea aderării, precum și luând în considerare investițiile costisitoare necesare pentru armonizare și numărul mare de legi care trebuie armonizate. Astfel, s-a acordat prioritate proiectelor din domeniul agricol/veterinar, justiției, libertății și securității, uniunii vamale și mediului. Cu toate acestea, programul pe 2008 include și proiecte din domenii noi, precum sănătatea, cercetarea și dezvoltarea. În plus, patru proiecte au fost selectate în funcție de importanța lor pentru continuarea unui dialog eficient și eficace UE-Turcia la nivelul societății civile și în vederea dezvoltării unor sectoare noi și inovatoare ale acestui dialog.

Programul anual IPA pentru **Kosovo** a fost adoptat de Comisie la 6 octombrie 2008 (partea 1) și la 19 decembrie 2008 (partea 2). Una dintre prioritățile programului este îndeplinirea criteriilor politice ale UE și consolidarea sistemului instituțional, administrativ și juridic al Kosovo, inclusiv lupta împotriva corupției, apărarea drepturilor omului și a drepturilor sârbilor și a minorităților, precum și promovarea activităților societății civile. În cadrul criteriilor economice, se acordă sprijin pentru dezvoltarea economiei Kosovo și îmbunătățirea durabilă a mediului socio-economic al tuturor comunităților. IPA 2008 ajută Kosovo să îndeplinească cerința de introducere și de punere în aplicare a acquis-ului european în anumite domenii, inclusiv aspecte legate de libertate, securitate și justiție, siguranță alimentară, domeniul veterinar și fitosanitar și statistică.

Programul cu beneficiari multipli este menit să completeze programele naționale și să consolideze experiențele multilaterale în Balcanii de Vest și Turcia. Programul oferă sprijin prin programele regionale și orizontale. Activitățile deosebit de importante din cadrul programului pentru 2008 includ sprijin pentru Consiliul de Cooperare Regională (CCR), pentru Oficiul Înaltului Reprezentant (OIR) și pentru înființarea Școlii Regionale de Administrație Publică (SRAP). Programul pentru 2008 vizează, de asemenea, domenii precum reducerea riscului de dezastre, returnarea refugiaților în Balcanii de Vest și dezvoltarea în continuare a societății civile prin Facilitatea pentru societatea civilă. De asemenea, sunt sprijinite și programele pentru educație și tineret (Tempus, Erasmus Mundus și Tineretul în acțiune), pentru instituțiile internaționale de finanțare, vămi și impozitare, statistică, securitate nucleară și protecție împotriva radiațiilor.

2.1.3.2. Componenta II

Cooperarea transfrontalieră contribuie la reconciliere și relațiile de bună vecinătate, facilitând în același timp integrarea țărilor beneficiare în UE. Acest aspect este deosebit de important într-o regiune cu o istorie recentă marcată de conflicte.

Componenta referitoare la cooperarea transfrontalieră are ca scop consolidarea acestui tip de cooperare prin inițiative comune la nivel local și regional, combinând ajutorul extern cu obiectivele de coeziune economică și socială. În special, cooperarea are ca obiectiv promovarea dezvoltării economice și sociale durabile în zonele de frontieră, colaborarea pentru a face față provocărilor comune, în domenii precum mediul, patrimoniul natural și cel cultural, sănătatea publică și prevenirea criminalității organizate, asigurarea unor frontiere eficiente și sigure, precum și promovarea acțiunilor comune de mică amploare, implicând actori locali din regiunile de frontieră.

Componenta II a IPA, cooperarea transfrontalieră, include două elemente: cooperarea transfrontalieră între țările candidate/potențial candidate și cooperarea transfrontalieră între aceste țări și statele membre cu care se învecinează. De asemenea, componenta II a IPA poate să sprijine din punct de vedere financiar participarea țărilor candidate/potențial candidate la programele de cooperare transnațională din cadrul fondurilor structurale (finanțate prin Fondul european de dezvoltare regională – FEDER, în contextul obiectivului de cooperare teritorială europeană) și la programele de cooperare privind bazinele maritime din cadrul IEVP.

Asistența pentru cooperare transfrontalieră, în temeiul componentei II, se acordă în cadrul programelor transfrontaliere multianuale, pentru perioada 2007-2009, întocmite în comun de țările participante. Asistența IPA se acordă prin decizii anuale de finanțare.

În ceea ce privește participarea la programele transnaționale FEDER sau la programele de cooperare privind bazinele maritime din cadrul IEVP, asistența IPA se acordă prin decizii de finanțare anuale, pentru fiecare țară în parte.

Componenta II a IPA sprijină participarea **Albaniei** la două programe transfrontaliere bilaterale, împreună cu țările candidate/potențial candidate vecine: Muntenegru și Fosta Republică Iugoslavă a Macedoniei. În ceea ce privește cooperarea transfrontalieră cu statele membre, componenta II a IPA finanțează un program bilateral Albania – Grecia și participarea Albaniei la programul transfrontalier multilateral „Adriatică”, în cadrul căruia Albania, Bosnia și Herțegovina, Croația, Muntenegru și Serbia cooperează cu Grecia, Italia și Slovenia, de o parte și de alta a Mării Adriatice. În plus, componenta II a IPA finanțează, de asemenea, un program privind dezvoltarea regiunii Kukes din Albania, aflată la granița cu Kosovo, precum și participarea Albaniei la programul transnațional FEDER „Europa de Sud-Est”.

Referitor la **Bosnia și Herțegovina**, componenta II a IPA sprijină participarea țării la trei programe bilaterale transfrontaliere cu Croația, Muntenegru și Serbia. În ceea ce privește cooperarea transfrontalieră cu statele membre, componenta II a IPA finanțează participarea Bosniei și Herțegovinei la programul de cooperare transfrontalieră „Adriatică” din cadrul IPA. În cele din urmă, în 2008, componenta II a IPA finanțează participarea Bosniei și Herțegovinei la programul transnațional FEDER „Europa de Sud-Est”.

În cadrul componentei II a IPA, **Croația** participă la trei programe transfrontaliere bilaterale cu țările potențial candidate vecine: Bosnia și Herțegovina, Muntenegru și Serbia. Croația este, de asemenea, implicată în trei programe de cooperare transfrontalieră din cadrul IPA cu statele membre vecine: două programe bilaterale cu Slovenia și, respectiv, Ungaria, precum și participarea la programul multilateral de cooperare transfrontalieră „Adriatică” din cadrul IPA. În cele din urmă, componenta II a IPA finanțează participarea Croației la două programe transnaționale FEDER, „Europa de Sud-Est” și „Mediterraneană”.

Cu sprijinul componentei II a IPA, în 2008, **Fosta Republică Iugoslavă a Macedoniei** a participat la un program bilateral cu Albania și la două programe bilaterale cu statele membre vecine, Bulgaria și Grecia. Componenta II a IPA finanțează, de asemenea, participarea Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei la programul transnațional de cooperare teritorială europeană al FEDER „Europa de Sud-Est”.

Ca și în anul 2007, în **Kosovo** nu au fost îndeplinite condițiile pentru programele din cadrul componentei II pentru 2008. Fondurile pentru componenta II au fost, astfel, transferate componentei I.

Componenta II a IPA în **Muntenegru** constă în patru programe bilaterale transfrontaliere cu vecinii acestei țări (Croația, Serbia, Bosnia și Herțegovina și Albania), precum și în participarea la programul de cooperare transfrontalieră „Adriatică”, din cadrul IPA cu statele membre. În ceea ce privește participarea la programele transnaționale FEDER, componenta II a IPA finanțează participarea statului Muntenegru la programele „Europa de Sud-Est” și „Mediterraneană”.

Programele de cooperare transfrontalieră din **Serbia** includ trei programe bilaterale cu Muntenegru, Croația și Bosnia și Herțegovina, trei programe bilaterale cu statele membre vecine, Ungaria, România și Bulgaria, precum și participarea la programul transfrontalier multilateral „Adriatică” din cadrul IPA. De asemenea, componenta II a IPA finanțează și participarea Serbiei la programul transnațional de cooperare teritorială europeană al FEDER „Europa de Sud-Est”.

În 2008, componenta II a IPA a susținut programul transfrontalier dintre **Turcia** și Bulgaria. În plus, Turcia a beneficiat de fonduri în temeiul componentei II a IPA pentru participarea la programul privind bazinele maritime din cadrul IEVP.

2.1.3.3. Componentele III și IV

Programarea componentelor III și IV se face prin intermediul programelor multianuale, pregătite inițial pentru trei ani, dar care pot fi prelungite. Pe baza cadrelor strategice de coerență, țările candidate beneficiare elaborează programe operaționale multianuale pentru fiecare componentă (componenta IV) sau pentru fiecare temă (componenta III), prin consultarea părților interesate relevante; ulterior, programele respective sunt convenite împreună cu Comisia în vederea adoptării oficiale, în urma consultării comitetului competent al statelor membre: Comitetul de coordonare a fondurilor (COCOF), în cazul componentei III, respectiv Comitetul de coordonare a fondurilor și Comitetul Fondului social european (FSE), în cazul componentei IV.

Ca și fondurile structurale, programele multianuale din cadrul componentelor III și IV asigură un cadru financiar stabil pentru o perioadă de trei ani. Acest lucru este fundamental pentru punerea în aplicare a strategiilor de investiții pe termen mediu în domeniul transporturilor, mediului, concurenței la nivel regional și dezvoltării resurselor umane. În mod similar

fondurilor structurale, acest cadru financiar pe termen mai lung implică o gestiune financiară riguroasă, pentru a asigura absorbția completă a fondurilor.

2.1.3.3.1. Componenta III

Componenta III acoperă trei zone distincte de asistență: transporturi, mediu și competitivitate regională, care funcționează în mod similar Fondului de coeziune în statele membre. Astfel, componenta III va fi pusă în aplicare prin programe operaționale (PO) separate, care vizează fiecare dintre aceste teme (în cazul Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei, în perioada 2007-2009, va fi pus în aplicare doar un singur program pentru mediu și transport).

În 2007, pentru **Croația** s-au adoptat trei programe operaționale (PO) multianuale aferente perioadei 2007–2009. Programul operațional pentru competitivitate regională cuprinde 3 axe prioritare: îmbunătățirea potențialului de dezvoltare a regiunilor rămase în urmă, consolidarea competitivității economiei croate și asistența tehnică. Programul operațional pentru transport cuprinde 3 axe prioritare: modernizarea sistemului feroviar de transport din Croația, modernizarea sistemului de căi navigabile interioare din Croația și asistența tehnică. Programul operațional pentru mediu cuprinde 3 axe prioritare: dezvoltarea infrastructurii de gestionare a deșeurilor în vederea creării unui sistem de gestionare integrată a deșeurilor, protejarea resurselor de apă ale Croației printr-o mai bună alimentare cu apă și prin sisteme integrate de gestionare a apelor reziduale și asistența tehnică.

Programul operațional pentru **Fosta Republică Iugoslavă a Macedoniei** „Dezvoltare regională” aferent perioadei 2007-2009 a fost adoptat de către Comisie la 29 noiembrie 2007. Obiectivul general al acestuia este de a sprijini dezvoltarea durabilă a țării, prin îmbunătățirea infrastructurii de transport și de mediu. Asistența în sectorul transporturilor ar trebui să vizeze continuarea dezvoltării rețelei de transport regional de bază pentru Europa de Sud-Est (coridoarele VIII și X). Prioritățile vor fi transferate progresiv de la coridorul X către coridorul VIII, precum și de la transportul rutier la cel feroviar. În ceea ce privește asistența în sectorul mediului, investițiile clar direcționate trebuie să se concentreze asupra tratării apelor reziduale și gestionării deșeurilor solide, domenii în care impactul asupra populației și mediului natural este cel mai puternic.

Programele operaționale pentru **Turcia** au fost adoptate prin Decizia Comisiei din 29 noiembrie 2007 (programele operaționale privind competitivitatea regională și mediul) și la 7 decembrie 2007 (programul operațional privind transporturile). Programul operațional privind competitivitatea regională vizează trei axe prioritare: îmbunătățirea mediului de afaceri, consolidarea capacității întreprinderilor și încurajarea spiritului antreprenorial, precum și asistența tehnică. Programul operațional privind transporturile cuprinde două axe prioritare: îmbunătățirea infrastructurii feroviare și îmbunătățirea infrastructurii portuare. În fine, programul operațional privind mediul include trei priorități: îmbunătățirea serviciilor de alimentare cu apă, de canalizare și de tratare a apelor reziduale, o mai bună gestionare integrată a deșeurilor solide și asistența tehnică.

2.1.3.3.2 Componenta IV

În cadrul componentei IV, la 7 decembrie 2007, pentru **Croația** s-a adoptat un program operațional multianual intitulat „Dezvoltarea resurselor umane”. Acesta cuprinde 4 axe prioritare: îmbunătățirea accesului la locuri de muncă și inserția durabilă pe piața muncii, consolidarea incluziunii sociale a persoanelor defavorizate, consolidarea capitalului uman și creșterea gradului de ocupare a forței de muncă și asistența tehnică.

În **Fosta Republică Iugoslavă a Macedoniei**, programul operațional „Dezvoltarea resurselor umane” a fost adoptat în decembrie 2007. Acesta include trei axe prioritare: ocuparea forței de muncă – atragerea și menținerea unui număr mai mare de persoane pe piața muncii, educația și formarea profesională –, investiții în capitalul uman prin îmbunătățirea educației și a competențelor, precum și incluziunea socială – promovarea unei piețe a forței de muncă inclusive.

Pentru **Turcia**, programul operațional multianual „Dezvoltarea resurselor umane” a fost adoptat de către Comisie la 7 decembrie 2007. Acesta cuprinde patru axe prioritare: ocuparea forței de muncă, educația, adaptabilitatea prin promovarea învățării de-a lungul vieții și incluziunea socială.

2.1.3.4 Componenta V

Pe baza abordării utilizate pentru pregătirea programelor de dezvoltare rurală pentru statele membre, asistența aferentă componentei V este programată pe o bază multianuală, pentru perioada 2007-2013. Cu toate acestea, având în vedere că pachetul financiar, în conformitate cu documentele indicative de planificare multianuală, a fost specificat doar pentru perioada 2007-2009 și că acesta este actualizat în fiecare an, pentru a include anii următori, programele din cadrul componentei V sunt modificate în fiecare an, pentru a se ține seama de noile alocări financiare și de modificările tehnice necesare. În urma consultărilor cu părțile interesate, programele și modificările sunt adoptate de Comisie, după consultarea statelor membre în cadrul Comitetului pentru dezvoltare rurală (CDR).

Având în vedere timpul necesar pentru instituirea unui sistem de punere în aplicare complet descentralizat și pe baza experienței dobândite datorită SAPARD¹², alocările financiare pentru componenta V urmează o abordare progresivă, fondurile IPA pentru dezvoltare rurală fiind alocate în ultima fază a programului. Astfel, finanțarea pentru primii patru ani ai perioadei de punere în aplicare (2007, 2008, 2009 și 2010) reprezintă un procent mai scăzut din totalul fondurilor alocate în cadrul componentei V, aceasta urmând să crească în mod semnificativ în următorii ani. Croația reprezintă singura excepție de la regulă, deoarece a fost singura țară candidată care a instituit sistemul SAPARD pentru a beneficia de fonduri SAPARD înainte de punerea în aplicare a componentei IPA pentru dezvoltare rurală.

Pentru **Croația**, un program operațional multianual pentru dezvoltare rurală aferent perioadei 2007–2013 a fost adoptat de Comisie la 25 februarie 2008¹³. Acesta cuprinde 3 axe prioritare: îmbunătățirea eficienței pieței și punerea în aplicare a standardelor comunitare, acțiuni pregătitoare pentru punerea în aplicare a măsurilor de agromediu și a strategiilor de dezvoltare rurală la nivel local și dezvoltarea economiei rurale.

În 2008, în **Fosta Republică Iugoslavă a Macedoniei**¹⁴ s-a adoptat un program multianual pentru dezvoltare rurală pentru perioada 2007-2013. Programul cuprinde 3 axe prioritare: îmbunătățirea eficienței pieței și punerea în aplicare a standardelor comunitare, acțiuni pregătitoare pentru punerea în aplicare a măsurilor de agromediu și a strategiilor locale de dezvoltare rurală și dezvoltarea economiei rurale.

¹² Programul special de aderare pentru agricultură și dezvoltare rurală.

¹³ Decizia C/2008/650 a Comisiei.

¹⁴ Programul a fost adoptat prin Decizia C/2007/677 a Comisiei la 25 februarie 2008.

Programul operațional multianual pentru agricultură și dezvoltare rurală a fost pregătit de **Turcia** în 2007 și adoptat de Comisie la 25 februarie 2008¹⁵. Acesta cuprinde trei axe prioritare: îmbunătățirea eficienței pieței și punerea în aplicare a standardelor comunitare, acțiuni pregătitoare pentru punerea în aplicare a măsurilor de agromediu și a inițiativei Leader, precum și dezvoltarea economiei rurale.

2.2. Modalități și structuri de punere în aplicare

Obiectivul IPA este de a transfera know-how și experiență către țările beneficiare, prin consolidarea asumării și a responsabilității în materie de punere în aplicare a asistenței în aceste țări. În consecință, pe durata de viață a instrumentului se estimează că gestionarea descentralizată – și anume asumarea de către autoritățile naționale ale țărilor beneficiare a responsabilității depline pentru programare și punere în aplicare – ar trebui să devină regula în gestionarea IPA. Realizarea cu promptitudine a acestui obiectiv va depinde de capacitățile administrative ale fiecărei țări beneficiare, precum și de capacitatea acestora de a garanta instituirea unor sisteme de gestionare și control corespunzătoare. Prin urmare, fiecare țară ar trebui să aibă strategii, planuri de acțiune și termene specifice în scopul îndeplinirii acestui obiectiv, pregătind, în același timp, autoritățile naționale pentru a dispune de capacitatea adecvată în vederea asumării responsabilităților mai mari aferente acestui proces.

Programele anuale pentru țările **potențial candidate** în temeiul componentelor I și II (cu excepția programelor de cooperare transfrontalieră cu statele membre, puse în aplicare prin gestionare repartizată) sunt puse în aplicare, în principal, pe o bază centralizată, cu accent clar pe sprijinirea țărilor pentru asumarea progresivă a responsabilității și înregistrarea de progrese către gestionarea descentralizată.

În ceea ce privește pregătirile pentru delegarea competențelor de gestionare, țările potențial candidate se află în diverse etape, iar unele dintre acestea au început deja procesul de instituire a structurilor de gestionare necesare și au pregătit foile de parcurs către gestionarea descentralizată. În 2008, **Albania** și **Bosnia și Herțegovina** și-au continuat pregătirile pentru gestionarea descentralizată a fondurilor IPA, în timp ce **Kosovo** se afla într-un stadiu incipient de stabilire a unei foi de parcurs pentru descentralizare. În **Muntele Negru**, acțiunile în vederea instituirii unui sistem de gestionare descentralizată cu controale *ex-ante* au înregistrat progrese. Guvernul a înființat instituții pentru gestionarea descentralizată și a desemnat responsabili în cadrul acestora. **Serbia** a stabilit o foaie de parcurs pentru un sistem de gestionare descentralizată în ianuarie 2008 și o strategie pentru pregătirea acreditării gestionării descentralizate în aprilie 2008. În administrația sârbă, au fost desemnate toate părțile interesate importante în pregătirea sistemului.

Pentru toate **țările candidate**, obiectivul pe termen mediu este gestionarea descentralizată integrală, și anume doar cu un control *ex-post* al Comisiei. Trebuie remarcat că asistența în cadrul componentei V nu poate fi pusă în aplicare decât într-un mod decentralizat, de la început, fără controale *ex ante*.

În aprilie 2008, autoritățile croate au informat Comisia Europeană cu privire la acreditarea națională a structurilor operaționale responsabile de gestionarea și punerea în aplicare a componentelor I-IV ale IPA. Astfel, s-au luat șase decizii privind delegarea competențelor de gestionare **Croației**, pentru gestionarea descentralizată a componentelor I-IV ale IPA. Croația

¹⁵ Decizia C/2008/691 Comisiei.

preconizează o descentralizare completă în 2010, și anume fără controale *ex ante*. La sfârșitul anului, ultimele decizii preconizate se referă la delegarea competențelor de gestionare pentru componenta V (agricultură și dezvoltare rurală).

În 2008, Comisia a sprijinit, prin intermediul CARDS, autoritățile naționale din **Fosta Republică Iugoslavă a Macedoniei** în vederea pregătirii gestionării descentralizate. S-a acordat asistență structurilor și autorităților, astfel cum au fost definite la articolul 21 din regulamentul de punere în aplicare a IPA, pentru a pregăti acreditarea sistemului de gestionare descentralizată. Între timp, programul anual IPA 2008 a fost gestionat în mod centralizat.

În 2008, eforturile **Turciei** au vizat în cea mai mare parte finalizarea procedurilor interne de acreditare a gestionării descentralizate. În cazul componentelor I și II ale IPA, aceste proceduri au fost facilitate datorită faptului că asistența pre-IPA includea deja structuri și sisteme descentralizate. Comisia a delegat autorităților turce competențe de gestionare descentralizată pentru componenta I la 29 octombrie 2008 și pentru componenta II, la 1 decembrie 2008, s-a decis participarea Turciei la programul privind bazinul Mării Negre din cadrul IEVP. Programul de dezvoltare rurală va fi pus în aplicare prin delegarea unor competențe de gestionare descentralizată fără controale *ex ante* Republicii Turce. În octombrie 2008, o misiune de informare a Comisiei a descoperit întârzieri importante în pregătirea procesului de acreditare, iar noua planificare prevedea obținerea acreditării în a doua jumătate a anului 2009, fiind puțin probabil ca delegarea competențelor de gestionare să aibă loc până în 2010. Comisia se angajează să susțină acest proces prin noi misiuni de consultanță și prin recomandări *ad hoc*, dacă este cazul.

Programele cu beneficiari multipli sunt administrate prin gestionare centralizată și comună. Gestionarea centralizată se realizează, în principal, sub forma punerii în aplicare de către serviciile Comisiei, de la sediul central. Gestionarea comună este complementară gestionării centralizate, în sensul că fondurile sunt gestionate de Comisie în comun cu o organizație internațională.

2.3. Prezentare generală a programelor IPA puse în aplicare

În 2008, primele proiecte IPA 2007 au fost contractate în **Albania**, deși nu a existat o punere în aplicare a programului pentru 2008. La sfârșitul anului 2008, gradul de contractare aferent IPA 2007 a atins 15%. În cadrul componentei I, s-au contractat trei proiecte IPA 2007, iar în cadrul componentei II nu s-a contractat niciun proiect IPA 2007. Cererea de propuneri de proiecte pentru FEDER „Europa de Sud-Est” din cadrul programului de cooperare transfrontalieră IPA 2007 a fost lansată, dar contractele nu au fost încă adjudecate.

În **Bosnia și Herțegovina**, acordul-cadru IPA a fost semnat la 20 februarie 2008 și a intrat în vigoare la 30 iulie 2008, în urma ratificării de către președintele Bosniei și Herțegovinei. Cu toate acestea, dispozițiile acestuia privind scutirea fiscală nu au fost puse în aplicare în mod corespunzător până în decembrie 2008, când Camera Popoarelor din Bosnia și Herțegovina a adoptat amendamentele la legea privind scutirea de TVA în cazul fondurilor IPA, permițând punerea în aplicare a programelor IPA. În cadrul componentei II, s-au adoptat deciziile de finanțare pentru programele de cooperare transfrontalieră în 2008, deși acordurile de finanțare aferente programelor respective nu au fost semnate în 2008. Aceasta înseamnă că, în 2008, nu a fost pusă în aplicare nicio componentă a IPA.

Delegarea competențelor de gestionare pentru gestionarea descentralizată a componentelor I-IV ale IPA în **Croația** a fost acordată prin deciziile respective ale Comisiei la sfârșitul anului

2008. Aceste decizii reprezintă factorul declanșator pentru acordarea asistenței în cadrul componentelor I-IV ale IPA. În consecință, acordurile de finanțare pentru programele aferente anului 2007 care funcționează în mod descentralizat nu au putut fi semnate atât timp cât deciziile nu au fost adoptate. Aceasta înseamnă, efectiv, că, în 2008, Croația nu a beneficiat de asistență IPA.

În 2008, primele proiecte IPA 2007 aferente componentei I au fost contractate în **Fosta Republică Iugoslavă a Macedoniei**, atingând un grad de contractare de 25% la sfârșitul anului. În cadrul componentei II, punerea în aplicare a tuturor programelor IPA de cooperare transfrontalieră a suferit întârzieri. Patru programe au fost adoptate spre sfârșitul anului 2007, iar toate acordurile financiare respective au fost semnate în 2008, însă, având în vedere că nu existau structuri de gestionare comună, nu a putut fi lansată nicio cerere de propuneri de proiecte. În cadrul componentelor III și IV, în 2008 nu a fost pus în aplicare niciun proiect IPA. Totuși, au fost lansate mai multe activități de pregătire pentru două proiecte majore din cadrul programului operațional privind dezvoltarea regională aferent componentei III. În cadrul componentei V pentru dezvoltare rurală, în anul 2008 s-a pregătit acreditarea structurilor operaționale, astfel încât nu a fost pus în aplicare niciun program.

În cadrul componentei I, Biroul de legătură al Comisiei Europene (ECLO) a luat măsurile corespunzătoare pentru a asigura o punere în aplicare eficientă a IPA 2007 în **Kosovo**, iar obiectivul ambițios stabilit pentru 2008 a fost atins. În 2008, ECLO a angajat 50% din programul IPA 2007 de care era răspunzător.

În decursul anului 2008, a început punerea în aplicare a programului IPA 2007 în **Muntenegru**. Până la sfârșitul anului, s-au contractat un proiect rutier major, un proiect de reformă a justiției, precum și un proiect de asistență pentru consolidarea capacităților. În plus, în 2008 au început activitățile de pregătire pentru punerea în aplicare a IPA 2008 și acțiunile de planificare și pregătire a IPA 2009. Având în vedere că acordul de finanțare pentru programul național IPA 2007 a fost semnat doar în aprilie 2008, iar contractarea proiectelor IPA nu a început decât în a doua jumătate a anului, punerea efectivă în aplicare a proiectelor IPA nu a demarat încă.

În 2008, în **Turcia** nu a fost pus în aplicare niciun program IPA, deoarece acordul-cadru nu a fost ratificat de Parlament și nu a intrat în vigoare decât la 24 decembrie 2008. În cadrul componentei I, acordul de finanțare pentru 2007 a fost semnat și a intrat în vigoare la 24 decembrie 2008, începând astfel punerea în aplicare a acestui program. În cadrul componentei II, acordul de finanțare pentru 2007 cu privire la participarea Turciei la programul IEVP privind bazinul Mării Negre a fost semnat și a intrat în vigoare la 31 decembrie 2008. Punerea în aplicare este legată de condițiile prevăzute în Decizia Comisiei privind delegarea competențelor de gestionare, la fel ca în cazul componentei I. În ceea ce privește componentele rămase, punerea efectivă în aplicare a programelor nu a început înainte de finalizarea procedurilor necesare pentru delegarea competențelor de gestionare descentralizată.

3. MONITORIZARE ȘI REZULTATE

3.1. Monitorizare

Obiectivul general al monitorizării este consolidarea relevanței, eficacității, eficienței, impactului și viabilității asistenței oferite țărilor din Balcanii de Vest și Turciei. Monitorizarea

pune la dispoziția Comisiei evaluări analitice periodice cu privire la punerea în aplicare a proiectelor și programelor.

În cazul **gestionării descentralizate**, țara beneficiară înființează un comitet de monitorizare IPA pentru a asigura coerența și coordonarea în punerea în aplicare a componentelor IPA. Acesta se reunește cel puțin o dată pe an. Comitetul de monitorizare IPA este asistat de comitetele sectoriale de monitorizare, instituite în cadrul fiecărei componente sau fiecărui program IPA. Comitetele sectoriale de monitorizare se subordonează comitetului de monitorizare IPA. Primele reuniuni ale comitetelor de monitorizare au avut loc în 2008 în Croația (la 2 iulie 2008, precedate de primele sesiuni ale comitetelor sectoriale IPA, care au avut loc în mai/iunie), în Fosta Republică Iugoslavă a Macedoniei (21 noiembrie 2008) și în Turcia (1 iulie 2008).

În cazul programelor gestionate **centralizat sau în comun**, regulamentul de punere în aplicare a IPA prevede că, în fapt, Comisia poate întreprinde orice acțiune pe care o consideră necesară pentru a monitoriza programele vizate. În anul 2008, nu s-a efectuat nicio monitorizare a proiectelor IPA, deoarece programele IPA 2007 și 2008 au început să fie puse în aplicare doar cu puțin timp în urmă.

3.2. Rezultatele evaluării

Evaluările au ca scop îmbunătățirea calității, eficienței și consecvenței asistenței acordate prin intermediul fondurilor comunitare, precum și a îmbunătățirea strategiei și punerii în aplicare a programelor. Documentele indicative de planificare multianuală fac obiectul unei evaluări *ex ante* periodice, efectuate de către Comisie.

În 2008, s-a efectuat o evaluare internă *ex-ante* a IPA, axată pe documentele indicative de planificare multianuală. Aceasta a comparat documentele indicative de planificare multianuală pentru 2007-2009 cu cele pentru 2008-2010, a analizat îmbunătățirea calității, relevanței și coerenței celei de-a doua generații de documente de programare și a formulat recomandări cu privire la modul în care aceste documente pot fi îmbunătățite din perspectiva calității și utilității.

Programele vor face obiectul evaluărilor *ex ante*, precum și a evaluărilor intermediare, și după caz, al evaluărilor *ex post*, în conformitate cu dispozițiile specifice prevăzute pentru fiecare componentă IPA în Regulamentul (CE) nr. 718/2007 al Comisiei. Pe durata punerii în aplicare a unui program, se efectuează cel puțin o evaluare intermediară, în special atunci când monitorizarea programului indică o abatere semnificativă de la obiectivele stabilite inițial. Evaluarea *ex post* privind punerea în aplicare a asistenței include rezultatele identificabile specifice pentru componentele IPA. În cazul gestionării comune, evaluarea *ex post* poate fi efectuată în comun cu alți donatori.

În cursul anului 2008, nu s-a realizat nicio evaluare a programelor, deoarece punerea în aplicare a primului și a celui de-al doilea an al IPA a început doar în 2008, astfel încât nu pot fi identificate concluzii.

3.3. Raportare

În conformitate cu Regulamentul (CE) nr. 718/2007 al Comisiei, coordonatorul IPA național trebuie să transmită Comisiei și ordonatorului de credite național, după examinarea de către Comitetul de monitorizare IPA, rapoartele anuale și finale privind punerea în aplicare a asistenței în temeiul Regulamentului IPA.

În ceea ce privește **Croația**, primul raport anual IPA a fost întocmit în august 2008, după întrunirea Comitetului de monitorizare IPA, din 2 iulie 2008. În ceea ce privește rapoartele anuale sectoriale, primul raport anual al Comitetului privind asistența pentru tranziție și consolidarea instituțiilor a fost întocmit în iunie 2008, în urma reuniunii Comitetului sectorial privind asistența pentru tranziție și consolidarea instituțiilor din 26 mai 2008. Primele rapoarte sectoriale anuale privind punerea în aplicare care vizează activitățile din 2007 din cadrul celor trei programe operaționale aferente componentei III au fost prezentate Comisiei în 2008. În ceea ce privește **Fosta Republică Iugoslavă a Macedoniei**, proiectul de raport anual IPA nu era încă pregătit pentru a fi transmis spre examinare membrilor Comitetului de monitorizare IPA.

În ceea ce privește **Turcia**, deși nu s-a putut raportat înregistrarea de progrese cu privire la punerea în aplicare a asistenței comunitare, Comisia și-a bazat evaluarea IPA pe rapoartele sectoriale anuale, precum și pe situația prezentată în cadrul reuniunii Comitetului de monitorizare IPA. Raportul sectorial anual privind punerea în aplicare a componentei I a IPA a fost prezentat Comisiei în vederea reuniunii Comitetului sectorial IPA aferent componentei I din 12 iunie 2008. Pentru componenta II, s-a convenit că nu trebuie întocmit niciun raport sectorial anual de punere în aplicare. Pentru componenta III, cele trei rapoarte sectoriale anuale care vizează programele operaționale privind competitivitatea regională, transporturile și mediul au fost prezentate Comisiei până la 30 iunie 2008, în urma dezbaterii și adoptării acestora de către comitetele sectoriale respective de monitorizare. În fine, în ceea ce privește componenta IV, raportul sectorial anual pentru 2007 referitor la punerea în aplicare a programului operațional privind dezvoltarea resurselor umane în Turcia a fost trimis Comisiei la 26 iunie 2008, în urma examinării de către Comitetul sectorial de monitorizare privind dezvoltarea resurselor umane, în cadrul reuniunii acestuia din 17 iunie 2008.

În 2008, nu s-a întocmit niciun raport privind punerea în aplicare a programelor din cadrul componentei V, întrucât aceasta nu începuse încă.

4. COORDONAREA DONATORILOR CU STATELE MEMBRE ȘI DONATORII BILATERALI

În zilele de 23 și 24 octombrie 2008 a avut loc o conferință de coordonare a donatorilor, la Bruxelles. Aceasta a fost organizată de Comisia Europeană în baza mandatului primit în temeiul Regulamentului IPA, de promovare a coordonării donatorilor cu statele membre.

Scopul acestei conferințe era convenirea unei serii de recomandări cu privire la modalitățile de îmbunătățire a eficacității ajutoarelor prin acțiuni comune ale donatorilor și ale țărilor beneficiare și de promovare a asumării responsabilității de către acestea. S-a urmărit evitarea creării unor noi structuri, utilizarea cu precădere a structurilor și a mecanismelor de coordonare existente, precum și îmbunătățirea funcționării acestora.

Principalele concluzii ale conferinței de coordonare a donatorilor au fost reafirmarea necesității de a stabili un obiectiv strategic comun privind asistența în Balcanii de Vest și în Turcia, de a se ajunge la un consens referitor la faptul că spiritul și principiile relevante ale Declarației de la Paris privind eficacitatea ajutoarelor ar trebui să stea la baza coordonării donatorilor (toate cele cinci principii au fost deja încorporate în mecanismele de programare și de punere în aplicare a IPA, însă mai multe domenii trebuie consolidate) și necesitatea ca țările beneficiare să dezvolte asumarea responsabilității prin consolidarea capacității lor administrative, a sistemelor financiare publice și a sistemelor de achiziții, pentru a fi în

măsură să joace rolul principal în procesul de coordonare a donatorilor. Conferința a subliniat, de asemenea, cooperarea între donatori în Balcanii de Vest și Turcia, precum și sinergiile existente, pe baza unei prezentări clare și fiabile a activităților donatorilor în țările care beneficiază de finanțare în temeiul IPA, precum și necesitatea de a integra experiența țărilor care au aderat la UE în 2004 și în 2007. În fine, s-a concluzionat că documentele indicative de planificare multianuală IPA ar trebui să devină un instrument strategic pentru coordonarea donatorilor în Balcanii de Vest și în Turcia, la nivelul UE, precum și la nivel regional și național.

5. COORDONAREA CU BEI ȘI INSTITUȚIILE FINANCIARE INTERNAȚIONALE

Instituțiile financiare internaționale (IFI) au jucat un rol important în asigurarea accesului la finanțare pentru țările candidate și potențial candidate și au permis acestora să înceapă efectuarea investițiilor necesare. În același timp, beneficiarii au avut obligația de a adopta politici fiscale și monetare prudente pentru a menține creșterea economică. În prezent, acest fapt duce la o situație în care nevoile de investiții sunt încă mari, în timp ce capacitățile beneficiarilor de a face față unei datorii externe în creștere scad tot mai mult. Subvențiile nerambursabile acordate de Uniunea Europeană și alți donatori, inclusiv statele membre, la care se adaugă împrumuturile din partea instituțiilor financiare internaționale, au devenit o resursă esențială pentru dezvoltarea sectorului privat, pentru investițiile în eficiența energetică, precum și pentru refacerea și modernizarea infrastructurii, fără a supraîncărca beneficiarii cu datorii excesive.

Comisia și-a luat angajamentul de a stabili o coordonare mai strânsă cu Banca Europeană de Investiții (BEI), Banca pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BERD), Banca de Dezvoltare a Consiliului Europei (BDCE) și alte instituții financiare internaționale, pentru a sprijini modernizarea și dezvoltarea în Balcanii de Vest, în special prin intermediul Grupului consultativ al instituțiilor financiare internaționale, constituit în martie 2007 și prezidat de Comisia Europeană (DG Extindere).

Obiectivul Grupului consultativ al instituțiilor financiare internaționale este de a susține și a îmbunătăți cooperarea globală între instituțiile financiare internaționale și Comisia Europeană în țările candidate și potențial candidate, inclusiv cooperarea din cadrul IPA. Grupul consultativ al instituțiilor financiare internaționale este alcătuit din reprezentanți ai Comisiei Europene, ai Grupului Băncii Mondiale (BIRD/IFC), BEI, BERD, BDCE, Banca Nordică de Investiții, Societatea Nordică de Finanțare pentru Mediu, Banca pentru Comerț și Dezvoltare a Mării Negre și Consiliul de Cooperare Regională. Activitatea sa reprezintă o parte din efortul global de facilitare a integrării țărilor din Europa de Sud-Est în Uniunea Europeană printr-o abordare regională, mai degrabă decât națională, în ceea ce privește dezvoltarea infrastructurii.

În 2008, programul de lucru a fost pus în aplicare conform planificării. În iunie 2008 a avut loc o sesiune plenară și s-au făcut pregătirile pentru cea de-a doua sesiune plenară axată pe criza financiară internațională, planificată în ianuarie 2009. În 2008 și-au continuat activitățile toate cele patru grupuri tehnice de lucru (transport, energie, mediu și probleme sociale). În fine, secretariatul grupului consultativ al instituțiilor financiare internaționale a fost preluat de Comisie la sfârșitul anului 2008, astfel cum era prevăzut, după închiderea biroului comun Comisia - Banca Mondială.

Conform concluziilor Consiliului din 14 mai 2008, Comisia, BEI, BERD și BDCE au stabilit un cadru de investiții pentru Balcanii de Vest, împreună cu alte instituții financiare internaționale și alți donatori, pentru a crește nivelul de armonizare și cooperare în ceea ce privește investițiile pentru dezvoltarea socio-economică, precum și susținerea creșterii și a stabilității în regiune.

De asemenea, în anul 2008 s-au depus eforturi importante pentru continuarea punerii în aplicare a celor trei domenii de cooperare cu instituții financiare internaționale: microîntreprinderile, întreprinderile mici și mijlocii, eficiența energetică și infrastructura.

Dezvoltarea sectorului privat - În ceea ce privește oferta, în trecut, asistența din partea Uniunii Europene pentru promovarea accesului la finanțare pentru microîntreprinderi și întreprinderi mici a fost canalizată în regiune prin numeroase acorduri individuale încheiate cu diverse instituții financiare internaționale. Fondul European pentru Europa de Sud-Est (FESE), înființat în 2005, a permis consolidarea a numeroase acorduri de micro-credit în regiune și reunirea acestora într-un singur instrument, a oferit viabilitate finanțărilor anterioare și a permis îmbunătățirea eficacității de gestionare. Înainte de toate, FESE se distinge prin faptul că acoperirea riscurilor contribuției UE și a statelor membre este menită să atragă capital privat pentru investiții în micro-credite. Până la sfârșitul anului 2008, FESE a fost considerat un succes.

Eficiența energetică - Această componentă are ca obiectiv promovarea investițiilor în eficiență energetică și energie regenerabilă în sectorul IMM-urilor și în sectorul public, prin capitalizarea acțiunilor sprijinite prin programele naționale, care au ca scop: (i) creșterea gradului de sensibilizare a opiniei publice privind eficiența energetică și potențialul de economisire a energiei; (ii) punerea în aplicare a legislației referitoare la directiva privind performanța energetică a clădirilor și referitoare la directiva privind eficiența energetică la utilizatorii finali și serviciile energetice (inclusiv energia regenerabilă). De asemenea, promovarea investițiilor în eficiența energetică respectă recomandarea cărții verzi a Comisiei Europene privind eficiența energetică, încurajând instituțiile financiare internaționale să acorde fonduri pe termen lung pentru finanțarea investițiilor în eficiența energetică.

Promovarea investițiilor în infrastructură - Rețelele și serviciile adecvate de infrastructură în sectorul transporturilor, energiei, mediului și în domeniul social sunt esențiale pentru asigurarea dezvoltării socio-economice viabile și a stabilității în regiune. Printre principalii factori care împiedică îmbunătățirea infrastructurii se numără resursele insuficiente de finanțare și lipsa de experiență a beneficiarilor în pregătirea de proiecte eligibile care ar putea beneficia de fonduri din partea instituțiilor financiare internaționale și a altor donatori. Investițiile adecvate în infrastructură sunt esențiale pentru a garanta existența multor servicii indispensabile, precum alimentarea cu apă și salubritatea, încălzirea, furnizarea de energie, transporturile, sănătatea și învățământul, în vederea îmbunătățirii condițiilor de viață ale populației. Pentru toate acestea, accesul la finanțare este esențial. Punerea în aplicare a acestei componente a inclus instituirea Facilității pentru proiectele de infrastructură, mecanism financiar multisectorial și cu beneficiari multipli, care sprijină instituțiile acestora la nivel național, regional și municipal pentru a pregăti și pune în aplicare proiecte de investiții în infrastructură, finanțate de instituțiile financiare internaționale și/sau de alți donatori. Facilitatea a devenit complet operațională în 2008 și contribuie la realizarea economiilor de scară prin mobilizarea expertizei tehnice necesare pentru a pregăti și a sprijini proiectele de investiții în infrastructură, susține stabilirea de contacte și schimbul de know-how între beneficiari și mobilizează creditele acordate de instituții financiare internaționale care completează subvențiile IPA la nivel național. Facilitatea pentru proiectele de infrastructură are două componente: „Asistență tehnică” și, respectiv, „Municipalități”, care cofinanțează, împreună cu instituțiile financiare internaționale, proiectele efective de investiții în Balcanii de Vest. Componenta „Asistență tehnică” a fost complet operațională în 2008,

susținând 18 proiecte, iar componenta „Municipalități” a fost aprobată, primele proiecte fiind trimise spre evaluare la sfârșitul anului 2008.